

права у кримінальному судочинстві.

Література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9-10. – Ст. 88.
2. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
3. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 2 червня 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
4. Петришин О. Верховенство права в системі правового регулювання суспільних відносин / О. Петришин // Право України. – 2010. – № 3. – С. 24-35.
5. Таманага Б. Верховенство права: історія, політика, теорія / пер. з англ. А. Іщенко. – К., 2007.
6. Уварова О. Принцип верховенства права в судовій практиці України / О. Уварова // Філософія права і загальна теорія права. – 2013. – № 1. – С. 65-72.
7. Судова реформа в Україні: поточні підсумки, перспективи і ризики конституційного етапу / Сайт Центру Разумкова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.razumkov.org.ua/ukr/files/category_journal/Zrnl_sud_2013_fnl_rdc%1.pdf.
8. Ковальський В.С. Принцип верховенства права в системі кримінального судочинства / В.С. Ковальський // Вісник кримінального судочинства. – 2015. – № 1. – С. 59-65.
9. Кочура А.В. Принцип верховенства права як базовий принцип кримінального процесу / А.В. Кочура // Форум права. – 2010. – № 4. – С. 516-521.

Наливайко Лариса Романівна
завідувач кафедри загальноправових
дисциплін юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

ПРИНЦИП ВІДКРИТОСТІ ТА ПРОЗОРОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЯК ЧИННИК ДЕМОКРАТИЧНОГО РОЗВИТКУ

В умовах сучасних євроінтеграційного та модернізаційного процесів подальшим вектором розвитку в Україні правової держави та відкритого суспільства є створення системи соціального партнерства між Національною поліцією та інститутами громадянського суспільства.

Оптимальні можливості для результативної взаємодії громадськості та поліції, збалансованості їх відносин складаються у державах з демократичним режимом, що, у свою чергу, передбачає функціонування їх органів на засадах принципу відкритості та прозорості.

Сьогодні вітчизняні та зарубіжні вчені активно оперують поняттями «відкритість» та «прозорість», які отримали нормативне закріплення й на за-

конодавчому рівні. Так, Конституція України [1] не містить норм, які б чітко закріплювали принцип відкритості та прозорості, проте вони можуть бути виведені із низки конституційних положень, зокрема зі ст. 57, ч. 1 ст. 84, ч. 2, 3 ст. 94, п. 7 ст. 129 та ін., що становлять нормативні засади для визначення їх змісту і сутності.

Прозорість та відкритість діяльності органів публічної влади визначено Законами України «Про доступ до публічної інформації» (ст. 1) від 13 січня 2011 р. [2]; «Про Регламент Верховної Ради України» (ст. 3) від 10 лютого 2010 р. [3]; «Про Конституційний Суд України» (ст. 4) від 16 жовтня 1996 р. [4]; «Про судоустрій і статус суддів» (ст. 11) від 07 липня 2011 р. [5]; «Про Кабінет Міністрів України» (ст. 3) від 27 лютого 2014 р. [6]; «Про службу в органах місцевого самоврядування» (ст. 4) від 07 червня 2001 р. [7] та ін.

Важливою гарантією відкритості та прозорості діяльності поліції стало законодавче закріплення цього принципу у Законі України «Про Національну поліцію» (ст. 9) від 02 липня 2015 р. [8], що визначає правові засади організації та діяльності поліції України, статус поліцейських, а також порядок проходження служби в поліції. Закон підготовлено відповідно до міжнародних стандартів у сфері поліцейської діяльності, зокрема: Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку від 17 грудня 1979 р. [9]; Декларації про поліцію від 08 травня 1979 р. [10]; Європейського кодексу поліцейської етики від 19 вересня 2001 р. [11] та ін.

Зазначені документи встановлюють основні засади прозорості та відкритості діяльності поліції і передбачають, що: законодавство про поліцію повинно бути доступним для громадськості, достатньо зрозумілими і точним, та, за необхідності, супроводжуватися чітким підзаконним регулюванням, яке також повинно бути доступним для громадськості; поліцейські організації повинні бути готові надати об'єктивну інформацію про свою діяльність громадськості без розкриття конфіденційної інформації; відомості конфіденційного характеру зберігаються у таємниці, якщо виконання обов'язків або вимоги правосуддя не вимагають іншого; професійні керівні принципи для зв'язків зі ЗМІ повинні бути встановлені; поліція у своїй діяльності повинна завжди пам'ятати про основоположні права кожного, такі як свобода думки, совісті, релігії, висловлення поглядів, мирні зібрання, пересування і безперешкодне користування своїм майном; поліція повинна забезпечувати необхідну підтримку, допомогу та інформацію для жертв злочинів без будь-якої дискримінації; збирання, зберігання і використання персональних даних поліцією повинно здійснюватися відповідно до міжнародних принципів захисту даних і, зокрема, бути обмеженим в обсязі, необхідному для досягнення правових, легітимних і конкретних цілей.

Загалом можна констатувати, що законодавче забезпечення принципу відкритості та прозорості підвищується, особливо останніми роками, проте потребує удосконалення механізм його реалізації. Разом з тим ці терміни неоднаково трактуються у науковій літературі, відсутні положення щодо їх ви-

значення, а тим більше розмежування на законодавчому рівні.

На основі доктринальних положень та чинного законодавства можна виділити такі організаційно-правові форми реалізації принципу відкритості та прозорості діяльності Національної поліції України: оприлюднення законів, указів, постанов, наказів та інших нормативних актів у сфері її діяльності в офіційних виданнях та на офіційних сайтах центрального органу управління поліцією та її територіальних органів; оприлюднення центральним органом управління поліцією та її територіальними органами затверджених програм, звітів тощо про їх виконання; звернення громадян – громадські приймальні у центральних органах управління поліцією та її територіальних органах з вирішення проблем конкретних приватних осіб; забезпечення взаєморозуміння і співпраці Національної поліції з громадськістю – вивчення громадської думки, прогнозування суспільно-політичних процесів, гармонізація приватного, суспільного і державного інтересу; щорічні звіти голів центрального органу управління поліцією та її територіальних органів перед громадськістю; проведення відкритих дискусій між поліцією та громадськістю через електронні засоби інформації; консультації з останніми – громадські слухання, круглі столи з метою вироблення на основі врахування знань, досвіду та інтересів громадян; висвітлення засобами масової інформації звітів центрального органу управління поліцією та її територіальних органів тощо.

Узагальнюючи, слід підкреслити, що відкритість і прозорість діяльності поліції є фундаментальними складовими механізму становлення інституту демократії. Прозорість діяльності поліції є ознакою зрозумілості, переконливості, обґрунтованості її дій та подальшої відповідної зворотної підтримки, без чого неможливий свідомий та результативний вплив громадськості. Відкритість, на відміну від прозорості, є функціональною характеристикою поліції та виявляє ступінь безпосередньої участі громадян, їх реальний вплив на зміст діяльності поліцейських, активність суб'єктів громадського контролю за її діяльністю. Відкритість поліції означає готовність залучення громадськості до процесу прийняття відповідних рішень, у межах її повноважень.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 (зі змінами внесеними Законом України «Про відновлення дії окремих положень Конституції України» від 21 лютого 2014 р. // Офіційний вісник України. – 2014. – № 19. – Ст. 583).
2. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січня 2011 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314.
3. Про Регламент Верховної Ради України : Закон України від 10 лютого 2010 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 14-15, № 16-17. – Ст. 133.
4. Про Конституційний Суд України : Закон України від 16 жовтня 1996 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 49. – Ст. 272.
5. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 07 липня 2010 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 41-42, № 43, № 44-45. – Ст. 529.

6. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27 лютого 2014 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 13. – Ст. 222.
7. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 07 червня 2001 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 33. – Ст. 175.
8. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 40-41. – Ст. 379.
9. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку від 17 грудня 1979 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_282.
10. Декларація про поліцію від 08 травня 1979 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_803.
11. Про Європейський кодекс поліцейської етики : Рекомендація Rec (2001) 10 Комітету Міністрів державам-учасницям Ради Європи від 19 вересня 2001 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/rec1.pdf>.

Наливайко Лариса Романівна
завідувач кафедри загальноправових
дисциплін юридичного факультету

Орешкова Аліна Федорівна
слухач магістратури юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ СУДОВОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Підвищення ролі та значення засобів масової інформації у формуванні світогляду громадян зумовлює необхідність створення умов для розвитку механізму громадського контролю за діяльністю влади, у тому числі судової. У контексті цього ЗМІ як суб'єкти громадського контролю відіграють важливу роль у взаємодії судової влади та інститутів громадянського суспільства.

Серед наукових доробок, які є необхідною передумовою налагодження взаємовідносин судової влади та громадськості, на увагу заслуговують праці таких дослідників, як К. Бабенко, М. Вільгушинський, В. Городовенко, І. Гриценко, П. Каблак, М. Логунов, О. Овсянніков, В. Маляренко, В. Петренко, С. Прилуцький та ін.

Стратегічний план розвитку судової влади України на 2013-2015 роки одним із завдань ставив підвищення та підтримку високого рівня довіри громадян до судів, адже судова система України повинна спиратися на повагу, довіру та впевненість усіх громадян у її незалежності, безсторонності та ефективності [1]. Одним з пріоритетних напрямів роботи Української держави є формування повноцінних демократичних інститутів, що має на меті про-